

національних інтересів. На думку колишнього Генерального секретаря ООН (1992–1996) Бутроса Бутроса-Галі, перешкоди в реформуванні в основному викликані розколом між Північчю і Півднем, розвиненими країнами та країнами, що розвиваються [1]. Для дієвого реформування ООН необхідні багаторічні зусилля на національному та міжнародному рівнях, а також відповідне міжнародне становище.

Список використаних джерел:

1. Boutros-Ghali B. A Message to the South. New Haven, CT: Yale University, 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://yaleglobal.yale.edu/content/message-south>
2. Lau O. United Nations Security Council Expansion: The Efficacy of Small States under Bipolarity and Uni-Multipolarity, 2003. 19 p.
3. Ogunnoiki A. Reforming the United Nations in the 21 Century: A Discourse on the Enlargement, Democratization and the Working Methods of the Security Council. Lagos State, Nigeria, 2018. 51 p.

Чорна І.В.

аспірант,

Науковий керівник: Андрущенко Т.В.

доктор політичних наук, професор,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ НА ТЛІ СУСПІЛЬНО-ІСТОРИЧНОГО ДОСВІДУ НОВИХ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ

Новий час породив новий феномен – так звані нові незалежні держави, до яких ми відносимо й Україну. Саме у ХХ столітті, коли нації формувалися і консолідувалися, а національна свідомість зростала, розпочалася активна боротьба національних груп і народностей за право на своє існування. Різко загострилися суперечності між імперським центром та колоніями, адже прагнення народів, які не мали своєї державності, здобути незалежність наштовхувалися на протидію з боку

метрополій [1]. У свою чергу потужним каталізатором розпаду імперій у ХХ столітті стали світові війни. Так, у післявоєнний період (як після I, так і II світової війни) на територіях колишніх колоній та напівколоній утворилося близько 100 суверенних держав [2].

Стрімкі зміни, які відбулися у 1990-ті роки на території колишнього СРСР, призвели до утворення нової незалежної держави – України. Зважаючи на те, що до 1991 року Україна перебувала в колоніальній залежності від Росії (Російської імперії – Радянського Союзу, який був утворенням імперського типу), тобто мала статус колонії, то після проголошення незалежності вона стала постколоніальною державою, а суспільство – постколоніальним. Водночас, до такого типу країн застосовують і такі традиційні поняття, як «нові незалежні держави» та «транзитивні країни (суспільства)» [3].

Разом із прийняттям Конституції розпочалася нова епоха політичного розвитку молоді держави. Закладені у ній демократичні засади суспільного розвитку були покликані сприяти розбудові якісної політичної системи, яка б могла захистити права та інтереси кожної людини. Проте фактично Україна виявилася неготовою до самостійного існування. Молода держава з її величезним потенціалом на ділі виявилася неспроможною взяти на себе у повному обсязі всі властиві державі функції: забезпечувати стабільність суспільного і державного ладу, внутрішню і зовнішню безпеку, соціально-економічний розвиток, здійснювати ефективний контроль над кордонами і всією територією тощо [4]. У процесі демократичного будівництва Україна зіткнулася з великими труднощами, оскільки одночасно в країні почала формуватися нова політична й економічна системи. При цьому політична система новоствореної держави взяла у спадок елементи своєї попередниці. Тож сучасну політичну систему в Україні можна охарактеризувати як транзитивну або перехідну.

Ведучи мову про політичну трансформацію в контексті державного і національного будівництва, варто відзначити, що важливою частиною наукових і політичних дискурсів про національний державний устрій, форму правління і національну ідеологію постало – практично в усіх нових незалежних державах – питання про долю демократії, яка на початку вважалась взірцем і еталоном, до якого слід прагнути. Проте, як показав подальший розвиток цих країн, грубе копіювання кращих зразків західної демократії вилилося в нових незалежних державах у зовсім інші форми [5].

У постколоніальних суспільствах політичні інститути західної демократії або були просто відсутніми або ж набували дуже специфічних форм, які разюче відрізняються від західних. Політологи відзначали особливу роль у політичному житті ННД інститутів кривності, родинних структур – каст, племен, етнорелігійних груп та інших соціокультурних утворень.

Політична система України, декларована як демократична, відповідно до орієнтації на західноєвропейські зразки, насправді такою не стала зі здобуттям незалежності. Як було зазначено вище, неможливо різко змінити політичну систему від тоталітарної до демократичної, це процес поступовий і тривалий навіть при правильно вибудованій стратегії. Станом на 2009 рік практично всі політологічні школи відзначали, що політичний устрій в Україні можна визначити як демократію лише за поверхневими ознаками. За суттю ж політичної системи український устрій був ближчий до таких класичних моделей, як корпоратократія, олігократія з суттєвими домішками клептократії [6].

Політична система України пройшла непростий шлях свого становлення. Наразі вона перебуває у досить специфічному – перехідному стані, що пов'язано зі сповільненим процесом розбудови демократичної політичної системи. Ситуація, яка склалася в Україні після здобуття незалежності, з одного боку, є унікальною з точки зору світового досвіду суспільно-політичних перетворень, а з іншого – закономірна на тлі суспільно-історичного досвіду нових незалежних держав.

Світовий досвід знає чимало історичних і сучасних зразків переходу від тоталітарного до демократичного суспільства, але жоден із цих переходів не був таким тривалим, хворобливим для основної маси населення, з властивою такому стану дезорієнтованою масовою свідомістю, віртуальним громадянським суспільством і правовою державою. Демократія, верховенство закону, права людини, принцип розподілу влади, світський характер держави, республіканська форма правління, повага до прав меншин та багато інших цінностей були фактично «імпортовані», а тому ще не достатньо укорінені у свідомість українського суспільства [7]. Тож надзвичайно важливим напрямом реформування українського суспільства сьогодні є органічне взаємодоповнення надбань традиційної культури зі здобутками розвинутих демократичних країн.

Список використаних джерел:

1. Чорний В. С. Сучасне українське суспільство: виклики і відповіді // *Social development & Security*. – 2018. – № 5(7). – С. 41–55.
2. Філософський словник / За ред. В.І. Шинкарука. – Київ: Головна редакція УРЕ, 1986. – С. 431.
3. Чорний В.С. Особливості розвитку суспільства, або Спроба отримати відповідь на запитання: «Що ми модернізуємо?» // *Віче*. – 2011. – № 13. – С. 26–30.
4. Празаускас А. А. СНГ как постколониальное пространство // *Независимая газета*. – 1992. – № 25. – Режим доступу: https://sites.ualberta.ca/~khineiko/NG_92_93/1141438.htm
5. Фурман Д. Долгий процесс распада российской империи. В сб.: *Центральная Азия и Южный Кавказ. Насущные проблемы* / Под. ред. Б. Юмера. – Алматы: East Point, 2006. – С. 56.
6. Каспрук В. Україна: демократія чи вічна демократизація? // *Радіо Свобода*. – 2009. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/1892628.html>
7. Український соціум / Власюк О.С., Крисаченко В.С., Степико М.Т. та ін. / За ред. В.С. Крисаченка. – К.: Знання України, 2005. – 792 с.